

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

วัสดุอุปกรณ์

1. วัสดุดิบ

- 1.1 ถั่วเหลืองพันธุ์ เชียงใหม่ 60
- 1.2 ข้าวเหนียวพันธุ์ กข 6
- 1.3 แป้งสาลี (ตราว่าว)
- 1.4 เกลือเม็ด

2. จุลินทรีย์

A. oryzae M-01 คณะวิศวกรรมและอุตสาหกรรมเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เก็บรักษาบน PDA slant ที่อุณหภูมิประมาณ 4 องศาเซลเซียส

3. วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้วิเคราะห์

- 3.1 กล้องจุลทรรศน์ (Olympus CO 11, Japan)
- 3.2 กล้องจุลทรรศน์ 3 มิติ (SZ-ST Olympus, Japan)
- 3.3 อ่างน้ำควบคุมอุณหภูมิ (Polyscience 8306, U.S.A)
- 3.4 ตู้บ่มเชื้อ (Heraeus B12, Germany)
- 3.5 ตู้อบลมร้อน (WTB Binder BD 115, Germany)
- 3.6 ตู้อบสูญญากาศ (WTB binder 78532 TUTTLINGEN/GERMANY)
- 3.7 เครื่องหมุนเหวี่ยง (Sorvall RC 5C , U.S.A)
- 3.8 เครื่องย่อยบดอาหาร (Seward stomacher 400, England)
- 3.9 เครื่องวัดค่าสี (Juki Tri-Stimulus Colorimeter JC801, Japan)
- 3.10 เครื่องวัดค่าการดูดกลืนแสง (Bio-tek , U.S.A.)
- 3.11 เครื่องวัดความเป็นกรด-ด่าง (Metrohm 744 , Switzerland)
- 3.12 เครื่องผสม (Vortex: Genie 2^{TM} G-560E, U.S.A)
- 3.13 เครื่องชั่งขนาด 1 กิโลกรัม (Kitchen scale, Thailand)
- 3.14 เครื่องชั่งทศนิยม 4 ตำแหน่ง (Sartorius LA 230S, Germany)

- 3.15 เครื่องชั่งทศนิยม 2 ตำแหน่ง (Sartorius BP 610, Germany)
- 3.16 เทอร์โมคัปเปิล (Thermocouple: Yokogawa 2544 model, Japan)
- 3.17 หม้อนิ่งความดันไอชนิดใช้ไฟฟ้า (Hirayama HV 50, Japan)
- 3.18 หม้อนิ่งความดันไอ (All Americans)
- 3.19 Hand-Held refractomete (Brix 0-32%) (Atago)
- 3.20 Hand-Held refractometer (Salt 0-28%) (Atago)
- 3.21 แผ่นให้ความร้อนพร้อมระบบกวน (Morat M22/1)
- 3.22 ขวดวัดปริมาตรขนาด 5 10 25 50 100 และ 500 มิลลิลิตร
- 3.23 บีกเกอร์ขนาด 50 100 250 600 และ 1000 มิลลิลิตร
- 3.24 กระจกตวงขนาด 50 100 และ 500 มิลลิลิตร
- 3.25 ฟลาสก์ขนาด 250 มิลลิลิตร
- 3.26 หลอดทดลองขนาด 16×150 มิลลิลิตร
- 3.27 ไมโครปิเปต (Micropipette) ขนาด 0.2 ,1 และ 5 มิลลิลิตร
- 3.28 จานเพาะเชื้อ (Petri dish)
- 3.29 กระดาษกรอง (Whatman No.1)

4. อาหารเลี้ยงเชื้อ

- 4.1 Agar (Union science, Thailand)
- 4.2 Yeast extract (Merck)
- 4.3 Dichloran Rose-Bengal Chloramphenicol Agar (DRBC) (Merck)
- 4.4 Peptone (Difco)
- 4.5 Plate Count Agar (Merck)

5. สารเคมี

- 5.1 Calcium chloride (Ajax)
- 5.2 Casein from Bovine milk (Fluka)
- 5.3 Calcium carbonate (วิทยาศาสตร์)
- 5.4 3,5-dinitrosalicylic acid (DNS) (Fluka)
- 5.5 D-Glucose (Merck)
- 5.6 Ethanol (Merck)

- 5.7 Ferrous sulphate (Merck)
- 5.8 Folin-Ciocalteu phenol reagent (Merck)
- 5.9 Glacial acetic (Lab-Scan)
- 5.10 Glycine (Ajax)
- 5.11 Hydrochloric acid (Merck)
- 5.12 Hydrindantin (Aldrich)
- 5.13 Maltose (Ajax)
- 5.14 Ninhydrin (Fluka)
- 5.15 O-phenanthroline (Fisher scientific)
- 5.16 Phenolphthalein (Ajax)
- 5.17 Potassium chloride (Ajax)
- 5.18 Potassium chromate (Fisher scientific)
- 5.19 Potassium dichromate (Fisher scientific)
- 5.20 Potassium dihydrogen phosphate (Merck)
- 5.21 Potassium hydrogenphthalate (Ajax)
- 5.22 Potassium persulphate (Ajax)
- 5.23 Potassium sodium tartrate (Ajax)
- 5.24 Silver nitrate (Merck)
- 5.25 Sodium carbonate (Merck)
- 5.26 Sodium chloride (Merck)
- 5.27 Sodium hydroxide (Merck)
- 5.28 Sodium hydrogen phosphate (Merck)
- 5.29 Sodium tartrate (Fluka)
- 5.30 Sodium acetate (Merck)
- 5.31 Starch soluble (BDH)
- 5.32 Sulfuric acid 98% (Merck)
- 5.33 Trichloroacetic acid (Merck)
- 5.34 Tyrosine (Fluka)
- 5.35 Tween 80 (Merck)

วิธีการวิจัย

ตอน 1 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเกิดอนุภาคสีขาวในเต้าเจี้ยว

1. ปริมาณเชื้อตั้งต้นที่เหมาะสมต่อการผลิตสปอร์ของ *A. oryzae* M-01

1.1 นำรำข้าวและข้าวเจ้าอย่างละ 20 กรัม ใส่ในพลาสติก ขนาด 250 มิลลิลิตร เติมน้ำกลั่นปริมาตร 6 มิลลิลิตร ลงบนข้าวแล้วคลุกผสมให้ทั่วถึง อุดคอกขวดด้วยจุกสำลี นำไปนึ่งฆ่าเชื้อด้วยหม้อนึ่งความดันไอ ที่อุณหภูมิ 121 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 15 นาที ทิ้งไว้ให้เย็น แล้วจึงใส่สปอร์ซัสเพนชัน (spores suspension) ของเชื้อ *A. oryzae* M-01 ที่มี tween 80 ผสมอยู่ร้อยละ 0.1 ปริมาตร 0.5 1.0 และ 1.5 มิลลิลิตร บ่มที่อุณหภูมิ 30 องศาเซลเซียส นาน 72 ชั่วโมง แล้วนำไปอบให้แห้งในตู้อบสุญญากาศที่อุณหภูมิ 45 องศาเซลเซียส จนได้ความชื้นน้อยกว่าร้อยละ 6 บดข้าวให้มีขนาดเล็กลงด้วยเครื่องปั่นผสม (Waring blender) ที่ปราศจากเชื้อ นำผงสปอร์ที่ได้ไปวิเคราะห์

1.1.1 ปริมาณสปอร์ภายใต้กล้องจุลทรรศน์

โดยการใช้ counting chamber (Neubauer)

1.1.2 ปริมาณสปอร์ที่รอดชีวิต (AOAC, 1995)

ชั่งตัวอย่าง 10 กรัม นำมาทำการเจือจางตัวอย่างแบบอนุกรม จนได้ความเจือจางที่เหมาะสม แล้วทำการ spread plate บนอาหาร DRBC (ภาคผนวก ง)

ทำการทดลอง 3 ซ้ำ

2. กิจกรรมของราในระหว่างการหมักโคจิ

2.1 อุณหภูมิและค่าความเป็นกรด-ด่างในโคจิถั่วเหลือง

นำถั่วเหลืองมาแช่น้ำนานประมาณ 12 ชั่วโมง ชัดดูเพื่อทำให้เปลือกถั่วเหลืองบางส่วนหลุดลอกออกประมาณร้อยละ 40-60 ต้มให้สุก แล้วทิ้งให้สะเด็ดน้ำบนตะกร้าพลาสติก ถ้วยถั่วเหลืองลงสู่ภาชนะที่เป็นโลหะ แล้วเติมแป้งสาลีที่มีผงสปอร์ผสมอยู่ร้อยละ 0.1 (น้ำหนักน้ำหนักน้ำหนัก) ในปริมาณร้อยละ 50 (น้ำหนักน้ำหนักน้ำหนัก) ของน้ำหนักถั่วเหลืองแห้ง คลุกส่วนผสมทั้งหมดให้เข้ากัน แล้วนำไปโรยลงบนถั่วเหลืองสุกในภาชนะโลหะ แล้วนำไปเกลี่ยลงในตะกร้าพลาสติกชนิดโปร่งที่มีเส้นผ่านศูนย์กลาง 28 เซนติเมตร และมีผ้าขาวบางกรูอยู่ด้านใน ปรับความสูงของกองถั่วเหลืองประมาณ 2.5 และ 5.0 เซนติเมตร แล้วปิดทับหน้าด้วยผ้าขาวบาง บ่มทิ้งไว้ที่อุณหภูมิห้องนาน 72 ชั่วโมง ทำการวิเคราะห์ตัวอย่างทุก ๆ 12 ชั่วโมง ดังนี้คือ

2.1.1 วัดอุณหภูมิใจกลางแผ่น โคจิ จำนวน 3 แห่ง ด้วยเทอร์โมคัปเปิล

2.1.2 ค่าความเป็นกรด-เบส (AOAC, 1995)

ชั่งตัวอย่าง 10 กรัม ใส่ลงในพลาสติกขนาด 250 มิลลิลิตร เติมน้ำกลั่น 90 มิลลิลิตร กวนผสมให้เข้ากัน ตั้งทิ้งไว้ให้ตกตะกอน นำของเหลวส่วนใสมาทำการวัดค่าความเป็นกรด-เบส ด้วยเครื่องวัดค่าความเป็นกรด-เบส

ทำการทดลอง 3 ซ้ำ

2.2 กิจกรรมเอนไซม์ในโคจิวเหือง

2.2.1 กิจกรรมอะไมเลส (Nahar et al., 2008)

ชั่งตัวอย่างหนัก 5 กรัม ใส่ลงในพลาสติกขนาด 250 มิลลิลิตร เติม 0.1 M acetate buffer pH 5.0 ปริมาตร 45 มิลลิลิตร ผสมให้เข้ากันด้วยเครื่องเขย่าที่ความเร็วรอบ 120 รอบต่อนาที นาน 30 นาที นำของผสมทั้งหมดไปปั่นเหวี่ยงที่ความเร็วรอบ 12000 รอบต่อนาที ที่อุณหภูมิ 4 องศาเซลเซียส นาน 10 นาที นำสารสกัดเอนไซม์ที่เป็นส่วนใส ปริมาตร 1 มิลลิลิตร ผสมกับน้ำแป้งที่มีความเข้มข้นร้อยละ 2 ปริมาตร 2 มิลลิลิตร บ่มในอ่างน้ำที่ควบคุมอุณหภูมิที่ 40 องศาเซลเซียส นาน 10 นาที เติมสารละลาย DNS ปริมาตร 3 มิลลิลิตร ผสมให้เข้ากันปิดปากหลอดแล้วนำหลอดทดลองไปต้มในน้ำเดือดนาน 15 นาที ทำให้เย็นในอ่างน้ำเย็น เติมน้ำกลั่น 10 มิลลิลิตร ผสมให้เข้ากันวัดค่าการดูดกลืนแสงของสารละลายที่ได้ที่ความยาวช่วงคลื่น 540 นาโนเมตร เปรียบเทียบค่าดูดกลืนแสงที่ได้กับกราฟมาตรฐานที่ใช้มอลโทสเป็นค่าอ้างอิง (ภาคผนวก ค)

2.2.2 กิจกรรมโปรตีเอส (Anson, 1938 ; Folin and Ciocalteu, 1929)

ชั่งตัวอย่าง 5 กรัม ใส่ลงในพลาสติกขนาด 250 มิลลิลิตร เติม 50 มิลลิโมล potassium phosphate buffer pH 7 ปริมาตร 45 มิลลิลิตร ผสมให้เข้ากันด้วยเครื่องเขย่าที่ความเร็วรอบ 120 รอบต่อนาที นาน 30 นาที นำของผสมทั้งหมดไปปั่นเหวี่ยงที่ 12000 รอบต่อนาที ที่อุณหภูมิ 4 องศาเซลเซียส นาน 10 นาที นำสารสกัดเอนไซม์ที่เป็นส่วนใส ปริมาตร 1 มิลลิลิตร ผสมกับสารละลาย casein ร้อยละ 0.65 ปริมาตร 5 มิลลิลิตร บ่มในอ่างน้ำที่ควบคุมอุณหภูมิที่ 37 องศาเซลเซียส นาน 10 นาที เติม TCA 110 มิลลิโมล ปริมาตร 5 มิลลิลิตร ผสมให้เข้ากัน แล้วบ่มต่อไปที่อุณหภูมิ 37 องศาเซลเซียส นาน 30 นาที แยกของเหลวที่เป็นส่วนใส ปริมาตร 2 มิลลิลิตร ใส่สารละลาย Na_2CO_3 ปริมาตร 5 มิลลิลิตร และสารละลาย Folin ปริมาตร 1 มิลลิลิตร ผสมให้เข้ากันนำไปให้ความร้อนในอ่างน้ำควบคุมอุณหภูมิ 37 องศาเซลเซียส 30 นาที วัดค่าการดูดกลืนแสงที่ 660 นาโนเมตร เปรียบเทียบค่าดูดกลืนแสงที่ได้กับกราฟมาตรฐานที่ใช้ไทโรซีนเป็นค่าอ้างอิง (ภาคผนวก ค)

ทำการทดลอง 3 ซ้ำ

3.2.3 ค่าความเป็นกรด-เบส (AOAC, 1995)

วิธีการเช่นเดียวกับข้อ 2.1.2

ทำการทดลอง 3 ซ้ำ

3.3 กิจกรรมเอนไซม์

3.3.1 กิจกรรมอะไมเลส (Nahar et al., 2008)

วิธีการเช่นเดียวกับข้อ 2.2.1

3.3.2 ปริมาณน้ำตาลรีดิวซ์ โดยวิธี DNS (Miller, 1959)

ชั่งตัวอย่างหนัก 10 กรัม ใส่ลงในฟลasks ขนาด 250 มิลลิลิตร เติมน้ำกลั่น ปริมาตร 90 มิลลิลิตร ผสมให้เข้ากันด้วยเครื่องเขย่าที่ความเร็วรอบ 120 รอบต่อนาที นาน 30 นาที นำของผสมทั้งหมดไปปั่นเหวี่ยงที่ความเร็วรอบ 12000 รอบต่อนาที นาน 10 นาที นำของเหลวที่เป็นส่วนใส ปริมาตร 2 มิลลิลิตร ผสมกับสารละลาย DNS (ภาคผนวก ก) ปริมาตร 2 มิลลิลิตร ผสมให้เข้ากัน ปิดปากหลอดแล้วนำหลอดทดลองไปต้มในน้ำเดือดนาน 15 นาที ทำให้เย็นในอ่างน้ำเย็น เติมน้ำกลั่น 10 มิลลิลิตร ผสมให้เข้ากัน วัดค่าการดูดกลืนแสงของสารละลายที่ได้ที่ความยาวช่วงคลื่น 540 นาโนเมตร

3.3.3 กิจกรรมโปรตีเอส (Anson, 1938 ; Folin and Ciocalteu, 1929)

วิธีการเช่นเดียวกับข้อ 2.2.2

3.3.4 ปริมาณกรดอะมิโนทั้งหมด โดยวิธี photometric ninhydrin

ชั่งตัวอย่าง 5 กรัม ใส่ลงในฟลasks ขนาด 250 มิลลิลิตร เติมสารละลาย เอทานอลร้อยละ 50 ปริมาตร 45 มิลลิลิตร ผสมให้เข้ากันด้วยเครื่องเขย่าที่ความเร็วรอบ 120 รอบต่อนาที นาน 20 นาที นำของผสมทั้งหมดไปปั่นเหวี่ยงที่ 12000 รอบต่อนาที ที่อุณหภูมิ 4 องศาเซลเซียส นาน 10 นาที นำสารสกัดที่เป็นส่วนใส ปริมาตร 1 มิลลิลิตร ผสมกับสารละลาย นินไฮดริน (ninhydrin colour reagent) (ภาคผนวก ก) ปริมาตร 1 มิลลิลิตร ในหลอดทดลองแล้วผสมให้เข้ากัน นำหลอดทดลองไปต้มในน้ำเดือดนาน 10 นาที ทิ้งให้เย็นต่อจากนั้นเติมสารละลาย stabilizing solvent (ภาคผนวก ก) ปริมาตร 5 มิลลิลิตร ลงไปผสมให้เข้ากัน แล้วนำไปวัดค่าการดูดกลืนแสงที่ 570 นาโนเมตร เปรียบเทียบค่าดูดกลืนแสงที่ได้กับกราฟมาตรฐานที่ใช้ไกลซีนเป็นค่าอ้างอิง (ภาคผนวก ก)

ทำการทดลอง 3 ซ้ำ

3.4 สีของเต้าเจี้ยว

3.4.1 ค่าสี (colorimeter: tri-stimulus colorimeter)

นำส่วนใสของตัวอย่างไปวัดค่าสีด้วยเครื่องวัดค่าสี (ภาคผนวก ข)
ทำการทดลอง 3 ซ้ำ

3.5 การเกิดอนุภาคสีขาวในระหว่างการหมักโมโรมิ

จากการสังเกตการเกิดอนุภาคสีขาวในเต้าเจี้ยวในระหว่างการหมักถึงหมักด้วยตาเปล่า

ทำการทดลอง 3 ซ้ำ

3.6 ผลของการหมักโมโรมิระยะเวลาสั้นต่อการเกิดอนุภาคสีขาว

นำเต้าเจี้ยวที่มีอายุการหมัก 4 สัปดาห์ มาต้มให้เดือดนาน 30 นาที บรรจุใส่ขวดที่ผ่านการลวกด้วยน้ำเดือดแล้วทำแห้ง เก็บรักษาที่อุณหภูมิห้อง สุ่มเก็บตัวอย่างทุก ๆ 3 วัน นาน 15 วัน เพื่อทำการวิเคราะห์

3.6.1 จำนวนพื้นที่ที่พบอนุภาคสีขาวที่เกิดขึ้นบริเวณพื้นผิวผลิตภัณฑ์เต้าเจี้ยว

นำตัวอย่างเต้าเจี้ยว มาสังเกตลักษณะปรากฏ วิเคราะห์จำนวนอนุภาคสีขาว โดยไม่มีการเทตัวอย่างออก ทำการแบ่งพื้นที่ผิวขวดออกเป็นตารางเล็กๆ ขนาด (กว้างxยาว) เท่ากับ 0.5x0.5 เซนติเมตร คิดเป็นพื้นที่ โดยใช้แผ่นพลาสติกใสเป็นอุปกรณ์สำหรับขีดเส้นตาราง แล้วนำไปหุ้มที่ผิวขวดด้านนอก นับจำนวนช่องที่มีอนุภาคสีขาวปรากฏอยู่ คำนวณหาร้อยละของจำนวนช่องที่ตรวจพบอนุภาคสีขาว ทำการตรวจนับ 5 ขวด และทำขวดละ 3 ซ้ำ

3.6.2 ปริมาณแบคทีเรียทั้งหมด (AOAC, 1995)

ชั่งตัวอย่าง 10 กรัม นำมาทำการเจือจางตัวอย่างแบบอนุกรม จนได้ความเจือจางที่เหมาะสม แล้วทำการ pour plate บนอาหาร PCA (ภาคผนวก ง)

3.6.3 กิจกรรมโปรตีเอส (Anson, 1938 ; Folin and Ciocalteu, 1929)

วิธีการเช่นเดียวกับข้อ 2.2.2

3.6.4 ปริมาณกรดอะมิโนทั้งหมด โดยวิธี photometric ninhydrin

วิธีการเช่นเดียวกับข้อ 3.3.4

3.6.5 ค่าสี (colorimeter: tri-stimulus colorimeter)

วิธีการเช่นเดียวกับข้อ 3.4.1

3.6.6 การทดสอบทางประสาทสัมผัส แบบ Ranking for preference
ทำการทดลอง 3 ซ้ำ

3.7 ผลของระยะเวลาในการฆ่าเชื้อเต้าเจี้ยวต่อการเกิดอนุภาคสีขาว

นำเต้าเจี้ยวที่มีอายุการหมัก 8 สัปดาห์ มาต้มให้เดือดนาน 20 30 และ 40 นาที บรรจุใส่ขวดที่ผ่านการลวกด้วยน้ำเดือดและแห้ง สุ่มเก็บตัวอย่างทุก ๆ 3 วัน นาน 15 วัน เพื่อวิเคราะห์

เต้าเจี้ยว

3.7.1 จำนวนพื้นที่ที่พบอนุภาคสีขาวที่เกิดขึ้นบริเวณพื้นผิวผลิตภัณฑ์

วิธีการเช่นเดียวกับข้อ 3.6.1

3.7.2 ปริมาณแบคทีเรียทั้งหมด (AOAC, 1995)

วิธีการเช่นเดียวกับข้อ 3.6.2

3.7.3 กิจกรรมโปรตีนเอส (Anson, 1938 ; Folin and Ciocalteu, 1929)

วิธีการเช่นเดียวกับข้อ 2.2.2

3.7.4 ปริมาณกรดอะมิโนทั้งหมด โดยวิธี photometric ninhydrin

วิธีการเช่นเดียวกับข้อ 3.3.4

3.7.5 ค่าสี (colorimeter: tri-stimulus colorimeter)

วิธีการเช่นเดียวกับข้อ 3.4.1

3.7.6 การทดสอบทางประสาทสัมผัส แบบ Ranking for preference

วิธีการเช่นเดียวกับข้อ 3.6.6

ทำการทดลอง 3 ซ้ำ

3.8 ผลของการการเจือจางเต้าเจี้ยวต่อการเกิดอนุภาคสีขาว

นำเต้าเจี้ยวที่มีอายุการหมัก 8 สัปดาห์ มาต้มให้เดือดนาน 20 30 และ 40 นาที การเจือจางเต้าเจี้ยว โดยเติมน้ำสะอาดที่ต้มสุกแล้ว 0.5 เท่าของน้ำหนักรับเต้าเจี้ยว บรรจุใส่ขวดที่ผ่านการลวกด้วยน้ำเดือดแล้วและแห้ง สุ่มเก็บตัวอย่างทุก ๆ 3 วัน นาน 15 วัน เพื่อวิเคราะห์

3.8.1 จำนวนพื้นที่ที่พบอนุภาคสีขาวที่เกิดขึ้นบริเวณพื้นผิวเต้าเจี้ยว

วิธีการเช่นเดียวกับข้อ 3.6.1

3.8.2 ปริมาณแบคทีเรียทั้งหมด (AOAC, 1995)

วิธีการเช่นเดียวกับข้อ 3.6.2

3.8.3 กิจกรรมโปรตีนเอส (Anson, 1938 ; Folin and Ciocalteu, 1929)

วิธีการเช่นเดียวกับข้อ 2.2.2

3.8.4 ปริมาณกรดอะมิโนทั้งหมด โดยวิธี photometric ninhydrin

วิธีการเช่นเดียวกับข้อ 3.3.4

3.8.5 ค่าสี (colorimeter: tri-stimulus colorimeter)

วิธีการเช่นเดียวกับข้อ 3.4.1

3.8.6 การทดสอบทางประสาทสัมผัส แบบ Ranking for preference

วิธีการเช่นเดียวกับข้อ 3.6.6

ทำการทดลอง 3 ซ้ำ

3.9 ผลของสัดส่วนของแข็งและของเหลวในผลิตภัณฑ์เต้าเจี้ยวต่อการเกิดอนุภาค สีขาว

นำตัวอย่างเต้าเจี้ยว มาสังเกตลักษณะปรากฏ วิเคราะห์จำนวนอนุภาคสีขาว และ ปริมาณของแข็งและของเหลวต่อบรรจุภัณฑ์ สังเกตลักษณะปรากฏของเนื้อเต้าเจี้ยวในขวด และทำการหาสัดส่วนของของแข็งต่อของเหลว

3.9.1 โดยการเทเต้าเจี้ยวผ่านกระชอน แล้วปล่อยให้ไว้นานประมาณ 5 นาที นำเนื้อเต้าเจี้ยวที่แยกออกได้ไปทำการชั่งพร้อมกับน้ำ ทำการทดลอง 3 ซ้ำ

ทำการทดลอง 3 ซ้ำ

4. อนุภาคสีขาวในผลิตภัณฑ์เต้าเจี้ยวที่วางจำหน่ายในท้องตลาด

4.1 คุณลักษณะและสัดส่วนของแข็งและของเหลวของเต้าเจี้ยว

นำตัวอย่างเต้าเจี้ยวที่จำหน่ายในท้องตลาดจำนวน 10 สูตร มาสังเกตลักษณะปรากฏ วิเคราะห์จำนวนอนุภาคสีขาว และปริมาณของแข็งและของเหลวต่อบรรจุภัณฑ์ พบว่าเต้าเจี้ยวแต่ละยี่ห้อจะมีลักษณะปรากฏที่แตกต่างกัน 2 ประเภท คือ เต้าเจี้ยวที่มีเมล็ดถั่วกระจายตัวทั่วทั้งบรรจุภัณฑ์ มีลักษณะขุ่นเนื่องจากส่วนที่เป็นของเหลวมีน้อย และมีการใช้แป้งเป็นส่วนผสมมาก และอีกลักษณะคือเมล็ดถั่วลอยตัวอยู่ในของเหลวที่มีปริมาณแตกต่างกัน เนื่องจากมีแป้งเป็นส่วนประกอบน้อยกว่า นำเต้าเจี้ยวที่วางจำหน่ายในท้องตลาด โดยเลือกใช้ตัวอย่างที่มีส่วนผสมแตกต่างกัน 10 สูตร เพื่อทำการวิเคราะห์

ทำการทดลอง 3 ซ้ำ

4.2 จำนวนพื้นที่ที่พบอนุภาคสีขาวทั้งหมดที่เกิดขึ้นบริเวณพื้นผิวของเนื้อเต้าเจี้ยว
วิธีการเช่นเดียวกับ ข้อ 3.6.1

ทำการทดลอง 3 ซ้ำ

4.3 สัดส่วนของของแข็งและของเหลวของเต้าเจี้ยว

วิธีการเช่นเดียวกับ ข้อ 3.9.1

ทำการทดลอง 3 ซ้ำ

4.4 ชนิดปริมาณของอนุภาคสีขาว

นำผลิตภัณฑ์เต้าเจี้ยวที่วางจำหน่ายในท้องตลาดมา 10 สูตร เพื่อวิเคราะห์ชนิดและปริมาณอนุภาคสีขาวแต่ละชนิดโดยไม่มีการเทตัวอย่างออก การแบ่งพื้นที่ผิวขวดแก้วเพื่อคำนวณปริมาณของอนุภาคสีขาว ทำวิธีการเช่นเดียวกับ ข้อ 3.6.1

ทำการทดลอง 3 ซ้ำ

5. การระบุชนิดของอนุภาคสีขาว

5.1 โครงสร้างทางกายของอนุภาคสีขาว

เทเต้าเจี้ยวออกจากขวด แล้วทำการแยกอนุภาคสีขาวออกโดยการใช้พายโลหะและปากคีบ รวบรวมจำนวนจุดขาวที่ได้ ส่องด้วยกล้องจุลทรรศน์ กล้องจุลทรรศน์ชนิด 3 มิติ และกล้องจุลทรรศน์อิเล็กตรอนแบบส่องกราด (scanning electron microscope: SEM) เพื่อศึกษาส่วนประกอบของอนุภาคสีขาว ทำการล้างอนุภาคสีขาวเพื่อกำจัดเกลือและสิ่งปนเปื้อนต่างๆ ปล่อยให้แห้ง แล้วนำมาส่องด้วยกล้องจุลทรรศน์ชนิด 3 มิติ และกล้องจุลทรรศน์ แล้วจึงนำทดสอบคุณสมบัติทางเคมี ดังต่อไปนี้คือ

ทำการทดลอง 3 ซ้ำ

5.2 การทดสอบแป้งในอนุภาคสีขาว

ทำการหยดสารละลายไอโอดีน (ภาคผนวก ค) จำนวน 1-2 หยด ลงบนตัวอย่างอนุภาคสีขาวที่ทำความสะอาดแล้ว ปล่อยให้แห้งสักพักหนึ่ง สังเกตปฏิกิริยาการเกิดเป็นสีม่วงหรือสีม่วงน้ำเงิน ทำการทดลองกับอนุภาคสีขาวที่มีลักษณะแตกต่างกัน 3 ประเภท

ทำการทดลอง 3 ซ้ำ

5.3 การทดสอบการละลายในสารละลายกรดไฮโดรคลอริก (ดัดแปลงจาก Flegel, 1981)

ชั่งอนุภาคสีขาวน้ำหนักประมาณ 0.5 กรัม ใส่ลงในบีกเกอร์ขนาด 10 มิลลิลิตร แล้วเติมสารละลายกรดไฮโดรคลอริก เข้มข้น 1 นอร์มัล (1N HCl) แล้วนำไปกวนผสมด้วยเครื่องกวนผสม นานไม่น้อยกว่า 15 นาที
ทำการทดลอง 3 ซ้ำ

5.4 ทดสอบการวัดค่าดูดกลืนแสงส่องกราด

ชั่งอนุภาคสีขาวน้ำหนักประมาณ 0.5 กรัม ใส่ลงในบีกเกอร์ขนาด 10 มิลลิลิตร แล้วเติมสารละลายกรดไฮโดรคลอริก เข้มข้น 1 นอร์มัล (1N HCl) แล้วนำไปกวนผสมด้วยเครื่องกวนผสม นานไม่น้อยกว่า 15 นาที นำไปกรองบนกระดาษกรอง นำส่วนที่ใสไปวัดค่าการดูดกลืนแสง
ทำการทดลอง 3 ซ้ำ

ตอนที่ 2 การผลิตเต้าเจี้ยวรสเค็มน้อย

1. การเตรียมโคจิจ้าวเหนียว

1.1 ระยะเวลาในการนึ่งข้าวเหนียวที่มีผลต่อสมบัติโคจิจ

ชั่งข้าวเหนียวหนัก 500 กรัม แห่น้ำประมาณ 12 ชั่วโมง แล้วนำไปนึ่งให้สุกนาน 20 30 40 และ 50 นาที ล้างข้าวเหนียวและทิ้งให้สะเด็ดน้ำ 5 นาที รองข้าวเหนียวมีอุณหภูมิลดลง แล้วจึงเติมแป้งข้าวเจ้า ปริมาณร้อยละ 3 (น้ำหนักต่อน้ำหนัก) ของน้ำหนักข้าวเหนียวแห้ง ซึ่งในแป้งมีผงสปอร์ของรา *A. oryzae* M-01 ผสมอยู่ร้อยละ 0.1 (น้ำหนักต่อน้ำหนัก) ถ่ายข้าวเหนียวลงในตะกร้าพลาสติกชนิดโปร่งที่มีเส้นผ่านศูนย์กลาง 28 เซนติเมตร และมีผ้าขาวบางกรออยู่ด้านใน โดยปรับให้กองข้าวเหนียวมีความสูงประมาณ 3 เซนติเมตร และปิดคลุมผิวหน้าด้วยผ้าขาวบาง บ่มที่อุณหภูมิห้องเป็นเวลา 72 ชั่วโมง ทำการวิเคราะห์ตัวอย่างทุก ๆ 12 ชั่วโมง ดังนี้คือ

1.1.1 วัดอุณหภูมิของโคจิจำนวน 3 แห่ง ด้วยเทอร์โมคัปเปิล

วิธีการเช่นเดียวกับตอนที่ 1 ข้อ 2.1.1

1.1.2 ค่าความเป็นกรด-เบส (AOAC, 1995)

วิธีการเช่นเดียวกับตอนที่ 1 ข้อ 2.1.2

1.1.3 ปริมาณน้ำตาลรีดิวซ์ โดยวิธี DNS (Miller, 1959)

วิธีการเช่นเดียวกับตอนที่ 1 ข้อ 3.3.2

1.1.4 กิจกรรมอะไมเลส (Nahar et al., 2008)

วิธีการเช่นเดียวกับตอนที่ 1 ข้อ 2.2.1

1.1.5 กิจกรรมโปรตีเอส (Anson, 1938 ; Folin and Ciocalteu, 1929)

วิธีการเช่นเดียวกับตอนที่ 1 ข้อ 2.2.2

ทำการทดลอง 3 ซ้ำ

1.2 ความหนาของข้าวเหนียวที่มีผลต่อสมบัติโคจิ

ชั่งข้าวเหนียวหนัก 800 1100 และ 1400 กรัม แช่น้ำประมาณ 12 ชั่วโมง แล้วนำไปนึ่งตามเวลาที่เหมาะสมในข้อ 2.1 ล้างข้าวเหนียวและทิ้งให้สะเด็ดน้ำ 5 นาที ร่อนข้าวเหนียวมีอุณหภูมิลดลง แล้วจึงเติมแป้งข้าวเจ้า ปริมาณร้อยละ 3 (น้ำหนักต่อน้ำหนัก) ของน้ำหนักข้าวเหนียวแห้ง ซึ่งในแป้งมีผงสปอร์ของรา *A. oryzae* M-01 ผสมอยู่ร้อยละ 0.1 (น้ำหนักต่อน้ำหนัก) ถ่ายข้าวเหนียวลงในตะกร้าพลาสติกชนิดโปร่งที่มีเส้นผ่านศูนย์กลาง 28 เซนติเมตร และมีผ้าขาวบางกรุอยู่ด้านใน โดยปรับให้ชั้นข้าวเหนียวมีความหนาประมาณ 5 7 และ 9 เซนติเมตร และปิดคลุมผิวหน้าด้วยผ้าขาวบาง บ่มที่อุณหภูมิห้องเป็นเวลา 72 ชั่วโมง ทำการวิเคราะห์ตัวอย่างทุกๆ 12 ชั่วโมง ดังนี้คือ

1.2.1 วัดอุณหภูมิของโคจิจำนวน 3 แห่ง ด้วยเทอร์โมคัปเปิล

วิธีการเช่นเดียวกับตอนที่ 1 ข้อ 2.1.1

1.2.2 ค่าความเป็นกรด-เบส (AOAC, 1995)

วิธีการเช่นเดียวกับตอนที่ 1 ข้อ 2.1.2

1.2.3 ปริมาณน้ำตาลรีดิวซ์ โดยวิธี DNS (Miller, 1959)

วิธีการเช่นเดียวกับตอนที่ 1 ข้อ 3.3.2

1.2.4 กิจกรรมอะไมเลส (Nahar et al., 2008)

วิธีการเช่นเดียวกับตอนที่ 1 ข้อ 2.2.1

1.2.5 กิจกรรมโปรตีเอส (Anson, 1938 ; Folin and Ciocalteu, 1929)

วิธีการเช่นเดียวกับตอนที่ 1 ข้อ 2.2.2

ทำการทดลอง 3 ซ้ำ

2. การหมักโมโรมิ

2.1 ปริมาณโคจิที่เหมาะสมต่อการหมักโมโรมิ

ชั่งโคจิข้าวเหนียวที่ให้ผลลัพธ์ที่ดีที่สุดจากข้อ 2 ผสมกับถั่วเหลืองคั่วสุกในปริมาณร้อยละ 30 40 และ 50 (น้ำหนักต่อน้ำหนัก) ในถังพลาสติกขนาด 14 ลิตร เติมน้ำเกลือที่มี

ความเข้มข้นร้อยละ 18 (วัดค่า Hand-Held refractometer (Salt 0-28%) (Atago)) ในอัตราส่วน โคจิ และถั่วเหลืองต่อน้ำเกลือ เท่ากับ 2ต่อ1 คลุกให้ผสมให้เข้ากัน แล้วปิดฝาถังตั้งไว้ที่อุณหภูมิห้องนาน 12 สัปดาห์ โดยทำการคนตัวเชื้อทุกวันใน 2 สัปดาห์แรก และคนวันเว้นวันในสัปดาห์ถัดไปจนสิ้นอายุการหมัก สุ่มเก็บตัวอย่างตัวเชื้อทุก ๆ สัปดาห์เพื่อทำการวิเคราะห์

2.1.1 ค่าความเป็นกรด-เบส (AOAC, 1995)

วิธีการเช่นเดียวกับตอนที่ 1 ข้อ 2.1.2

2.1.2 ปริมาณโซเดียมคลอไรด์ (ตัดแปลงจาก Mohr, 1980)

วิธีการเช่นเดียวกับตอนที่ 1 ข้อ 3.2.1

2.1.3 วิเคราะห์หาปริมาณกรดแลคติกด้วยวิธีการ Titration (AOAC, 1995)

วิธีการเช่นเดียวกับตอนที่ 1 ข้อ 3.2.1

2.1.4 ปริมาณน้ำตาลรีดิวซ์โดยวิธี DNS (Miller, 1959)

วิธีการเช่นเดียวกับตอนที่ 1 ข้อ 3.3.2

2.1.5 กิจกรรมอะไมเลส (Nahar et al., 2008)

วิธีการเช่นเดียวกับตอนที่ 1 ข้อ 2.2.1

2.1.6 กิจกรรมโพรทีเอส (Anson, 1938 ; Folin and Ciocalteu, 1929)

วิธีการเช่นเดียวกับตอนที่ 1 ข้อ 2.2.2

2.1.7 ปริมาณกรดอะมิโนทั้งหมด (โดยวิธี photometric ninhydrin)

วิธีการเช่นเดียวกับตอนที่ 1 ข้อ 3.3.4

2.1.8 ปริมาณอัลทอกอฮอลล์ (Amerine and Ough, 1974; AOAC, 1990)

นำตัวอย่างปริมาตร 1 มิลลิลิตร ปรับปริมาตรให้เป็น 100 มิลลิลิตร ด้วยน้ำกลั่นในขวดปรับปริมาตร ถ่ายตัวอย่าง 100 มิลลิลิตร ใส่ลงในขวดแก้วก้นกลมของชุดกลั่น เติมสารละลายโพแทสเซียมไดโครเมต (ภาคผนวก ก) ปริมาตร 25 มิลลิลิตร แล้วทำการกลั่นที่อุณหภูมิ 80-85 องศาเซลเซียส เก็บของเหลวที่กลั่นได้ให้มีปริมาตร 40 มิลลิลิตร ใน flask ขนาด 125 มิลลิลิตร ปิดปากฟลasks ด้วยจุกยาง แล้วนำไปวางไว้ในอ่างน้ำควบคุมอุณหภูมิที่อุณหภูมิ 60 องศาเซลเซียส นาน 20 นาที นำตัวอย่างมาใส่สารละลาย 1,10-ฟีแนนโทรีนเฟอร์รัสซัลเฟต (ภาคผนวก ก) 1 มิลลิลิตร ไตเตรทด้วยสารละลายเฟอร์รัสแอมโมเนียมซัลเฟต (ภาคผนวก ก) จนถึงจุดยุติ โดยสังเกตจากสารละลายเปลี่ยนเป็นสีเขียว แล้วหยดสารละลาย 1,10-ฟีแนนโทรีนเฟอร์รัสซัลเฟตอีก 3 หยด ไตเตรทต่อจนถึงจุดยุติโดยสังเกตจากสารละลายจะเปลี่ยนจากสีเขียว เป็นสีน้ำตาลม่วง แล้วคำนวณปริมาณอัลทอกอฮอลล์

2.1.9 ปริมาณยีสต์และรา (Yeast and Mold) (AOAC, 1995)

วิธีการเช่นเดียวกับตอนที่ 1 ข้อ 3.1.1

2.1.10 ปริมาณแบคทีเรียกรดแลคติกโดยวิธี (AOAC, 1995)

วิธีการเช่นเดียวกับตอนที่ 1 ข้อ 3.2.2

2.1.11 ค่าสี (colorimeter : tri-stimulus colorimeter)

วิธีการเช่นเดียวกับตอนที่ 1 ข้อ 3.4.1

2.1.12 การทดสอบทางประสาทสัมผัสแบบ Ranking for preference

วิธีการเช่นเดียวกับตอนที่ 1 ข้อ 3.6.6

ทำการทดลอง 3 ซ้ำ

2.2 ความเข้มข้นน้ำเกลือที่เหมาะสมต่อการหมักโมโรมิ

เตรียมโคจิข้าวเหนียวที่ให้ผลลัพท์ที่ดีที่สุดจากข้อ 2 มาผสมกับถั่วเหลืองต้มสุก ในอัตราส่วนที่ให้ผลลัพท์ที่ดีที่สุดจากข้อ 3.1 ในถังพลาสติกขนาด 14 ลิตร เติมน้ำเกลือที่มีความเข้มข้นร้อยละ 10 13 และ 16 (วัดค่า Hand-Held refractometer (Salt 0-28%) (Atago)) ในอัตราส่วนโคจิและถั่วเหลืองต้มสุก:น้ำเกลือ เท่ากับ 2:1 คลุกให้ผสมให้เข้ากัน แล้วปิดฝาถังตั้งไว้ที่อุณหภูมิห้องนาน 12 สัปดาห์ โดยทำการคนเข้าเจียวทุกวันใน 2 สัปดาห์แรก และคนวันเว้นวันในสัปดาห์ถัดไปจนสิ้นอายุการหมัก สุ่มเก็บตัวอย่างเข้าเจียวทุก ๆ สัปดาห์ เพื่อวิเคราะห์

2.2.1 ค่าความเป็นกรด-เบส (AOAC, 1995)

วิธีการเช่นเดียวกับตอนที่ 1 ข้อ 2.1.2

2.2.2 ปริมาณโซเดียมคลอไรด์ (ดัดแปลงจาก Mohr, 1980)

วิธีการเช่นเดียวกับตอนที่ 1 ข้อ 3.1.2

2.2.3 วิเคราะห์หาปริมาณกรดแลคติกด้วยวิธีการ Titration (AOAC, 1995)

วิธีการเช่นเดียวกับตอนที่ 1 ข้อ 3.2.1

2.2.4 ปริมาณน้ำตาลรีดิวซ์โดยวิธี DNS (Miller, 1959)

วิธีการเช่นเดียวกับตอนที่ 1 ข้อ 3.3.2

2.2.5 กิจกรรมอะไมเลส (Nahar et al., 2008)

วิธีการเช่นเดียวกับตอนที่ 1 ข้อ 2.2.1

2.2.6 กิจกรรมโปรตีเอส (Anson, 1938 ; Folin and Ciocalteu, 1929)

วิธีการเช่นเดียวกับตอนที่ 1 ข้อ 2.2.2

2.2.7 ปริมาณกรดอะมิโนทั้งหมด (โดยวิธี photometric ninhydrin)

วิธีการเช่นเดียวกับตอนที่ 1 ข้อ 3.3.4

2.2.8 ปริมาณอัลทอกฮอลล์ (Amerine and Ough, 1974; AOAC, 1990)

วิธีการเช่นเดียวกับข้อ 2.1.8

2.2.9 ปริมาณยีสต์และรา (Yeast and Mold) (AOAC, 1995)

วิธีการเช่นเดียวกับตอนที่ 1 ข้อ 3.1.1

2.2.10 ปริมาณแบคทีเรียกรดแลคติก โดยวิธี (AOAC, 1995)

วิธีการเช่นเดียวกับตอนที่ 1 ข้อ 3.2.2

2.2.11 ค่าสี (colorimeter: tri-stimulus colorimeter)

วิธีการเช่นเดียวกับตอนที่ 1 ข้อ 3.4.1

2.2.12 การทดสอบทางประสาทสัมผัสแบบ Ranking for preference

วิธีการเช่นเดียวกับตอนที่ 1 ข้อ 3.6.6

ทำการทดลอง 3 ซ้ำ

2.3 ผลของการเก็บรักษาผลิตภัณฑ์เต้าเจี้ยว

นำเต้าเจี้ยวที่มีครบอายุการหมัก 12 สัปดาห์ มาต้มให้เดือดนาน 30 นาที บรรจุใส่ขวดแก้ว เก็บรักษาที่อุณหภูมิห้อง และทำการสุ่มเก็บตัวอย่างทุก ๆ 2 สัปดาห์ นาน 6 สัปดาห์ เพื่อทำการวิเคราะห์

2.3.1 ปริมาณแบคทีเรียทั้งหมด (AOAC, 1995)

วิธีการเช่นเดียวกับตอนที่ 1 ข้อ 3.6.2

2.3.2 ค่าสี (colorimeter: tri-stimulus colorimeter)

วิธีการเช่นเดียวกับตอนที่ 1 ข้อ 3.4.1

2.3.4 การทดสอบทางประสาทสัมผัส แบบ Ranking for preference

วิธีการเช่นเดียวกับตอนที่ 1 ข้อ 3.6.6

ทำการทดลอง 3 ซ้ำ